

INSTITUTI I STUDIMEVE PEDAGOGJIKE

PROGRAMI I LËNDËS

SË AFTËSIMIT TEKNOLOGJIK

KLASA I

CIKLI FILLOR I SHKOLLËS 9-VJEÇARE

TIRANË, 2003

1. HYRJE

Programi i edukimit teknologjik për klasën I të ciklit fillor është konceptuar në tërësi për të siguruar koherencën dhe njësimin e lëndës në përmbajtje dhe në trajtimin e saj metodik. Hartimi i këtij programi është bërë në përputhje me ndryshimet cilësore të kurrikulës shkollë.

Edukimi teknologjik përfshin njohuritë dhe shkathtësitë teknologjike, proceset teknologjike, si dhe impaktin e teknologjisë ndaj individit dhe shoqërisë në të njëjtë kohë. Nëpërmjet këtij edukimi synohet krijimi i shtratis të lidhjes së teknologjisë me shkencat. Pra, në përgjithësi, ai synon:

1. Promovimin e kapacitetit të nxënësit për të vepruar me frytshmëri në mjedisin teknologjik ku jeton;
2. Nxitjen e nxënësit për të dhënë ndihmesë në përmirësimin e këtij mjedisi.
3. Përdorimin me frytshmëri të produkteve dhe sistemeve teknologjike.
4. Aftësinë për të vlerësuar produktet teknologjike nga pikëpamja funksionale, ekonomike, mjedisore dhe estetike.
5. Aftësinë për të skicuar dhe për të prodhuar në mënyrë të pavarur disa produkte të thjeshta, të cilat plotësojnë nevoja të caktuara të parashtruara nga vetë nxënësi ose të tjerët.

Këto synime pasqyrohen në:

Veprimtaritë teknologjike që mund të bëhen në shkollë. Ato duhet të jenë, në pjesën më të madhe të tyre, të një natyre praktike. Gjatë këtyre veprimtarive nxënësi fiton përvojë për proceset teknologjike, duke skicuar modele, produkte dhe sisteme të thjeshta dhe duke i zbatuar vetë ato. Ndërkohë që zbaton skicat e tij, nxënësi fiton përvojë në përdorimin e instrumenteve të ndryshme që shkolla mund t'i ketë në dispozicion.

Njohuritë, shkathësitë dhe praktikat, të cilat që të gjitha janë të ndërthurura në proceset teknologjike dhe kanë lidhje të ndërsjellta ndërmjet tyre. Si rrjedhojë, kurrikuli i edukimit teknologjik duhet të marrë parasysh synimet e njohurive që do të marrin nxënësit, si dhe mënyrën më të mirë për ta bërë këtë dhe, në të njëjtën kohë, njohuritë dhe aftësitë që nxënësit marrin përpara pjesës praktike. Kështu, këto njohuri barten gjatë zbatimeve praktike dhe shërbejnë për dizenjimin e produkteve apo të sistemeve të veçanta për vlerësimin e tyre dhe për çdo lloj veprimtarie tjetër të përfshirë në këtë proces.

Linjat e kurrikulit që paraqitet, përfshijnë njohuritë të cilat familjarizojnë nxënësin me disa nga materialet dhe proceset teknologjike të thjeshta që përdoren sot në një shoqëri moderne të teknologjisë së lartë, me struktura të thjeshta ndërtimi, pajisje mekanike, por edhe me ato njohuri e aftësi që lidhen me mjedisin shoqëror, edukimin e shijeve estetike etj. Gjithashtu, kurrikuli kërkon që nxënësit t'i bëhen të njohura sistemet e informimit dhe teknologjia e kompjuterit, në mënyrë që të rritet shkalla e tij e ndërgjegjësimit për rolin esencial që ato luajnë në shoqërinë tonë. Nuk është më pak e rëndësishme që detyrat për nxënësit të përfshijnë një gjerësi sa më të mundshme të linjave të teknologjisë.

Një tjetër çështje e këtij edukimi është *ndikimi i teknologjisë* dhe i zhvillimeve teknologjike mbi individin dhe shoqërinë. E kaluara dhe e tashmja mund të shërbejnë si ilustrim i ndihmesës së teknologjisë për mirëqënien tonë, për rreziqet që mbart ky

zhvillim, për rolin që luajnë individi dhe shoqëria në zhvillimet teknologjike, si dhe për ndikimin e tyre në mjedisin teknologjik.

2. SYNIMET E PERGJITHSHME TË LËNDËS

Synimet e përgjithshme të edukimit teknologjik mbështeten në njohuritë e akumuluar në këtë fushë, në zbatimet e teknologjisë në jetën tonë të përditshme, si dhe në nevojat e nxënësve. Këto synime po i rendisim më poshtë:

Nxënësi duhet:

1. Të marrë njohuri dhe të kuptojë konceptet dhe parimet bazë teknologjike.
2. Të njohë procesin teknologjik dhe të dijë ta zbatojë atë në skicimin e produkteve dhe sistemeve të thjeshta.
3. Të fitojë aftësitë që kërkohen për realizimin e procesit teknologjik.
4. Të zhvillojë të menduarit krijues gjatë veprimtarisë teknologjike, krijimtaria e tij të paqyrohet në veprimtaritë të tilla, si: shqyrtimi, zbulimi, skicimi, prodhimi, vënia në punë dhe vlerësimi i produkteve dhe sistemeve.
5. Të ndërgjegjësohet për impaktin e teknologjisë ndaj individit dhe shoqërisë, si në të kaluarën dhe në të tashmen.
6. Të kuptojë rolin e dukshëm të individit në shoqëri dhe ndihmesën që jep në ndryshimin e mjedisit në të cilin ai jeton.
7. Të informohet për disa nga fushat më tipike teknologjike dhe t'i shohë ato.
8. Të zhvillojë vetësimin, një imazh pozitiv për veten, si dhe krenarinë për arritjet e tij.
9. Të tregojë interes, kuriozitet, intuitë, pavarësi dhe aftësi krijuese gjatë veprimtarisë teknologjike.
10. Të bëjë të vetat qëndrimet pozitive ndaj sektorit të industrisë, punës prodhuese dhe njeriut të punës (punëtorit).
11. Të bashkëpunojë me shokët e klasës dhe të ndajë përgjegjësitë për realizimin e detyrave që i vihen grupit.

LËNDA SYNON NË FUND TË CIKLIT FILLOR:

- Pajisjen e nxënësve me njohuritë e para për kryerjen e vetëshërbimeve dhe punëve të ndryshme që realizohen në mjedisin e tyre të afërt.
- Formimin e nxënësve me aftësitë elementare për punë, shprehitë praktike për përdorimin e veglave dhe të instrumenteve të thjeshta të punës në shërbim të edukimit të tyre politeknik.
- Edukimin e dashurisë për çdo lloj profesioni, nxitjen dhe përforcimin e imagjinatës krijuese të nxënësve.

AFTËSITË

Gjatë zbatimit të procesit teknologjik (brenda kuadrit të kurrikulit) numërohen një sërë aftësish që duhet të përfitojë nxënësi. Parashikimi i këtyre të fundit në kurrikul, i ndihmon mësuesit në formulimin e qëllimeve të mësimdhënies dhe vlerësimin e përfundimeve të pritshme. Në këtë kuptim, tri janë kategoritë kryesore të listuara më poshtë: aftësitë njohëse, aftësitë praktike dhe aftësitë komunikuese.

Aftësitë njohëse: Përcaktimi i problemeve dhe nevojave njerëzore, vëzhgimi, mbledhja e të dhënave, interpretimi i të dhënave të mbledhura, specifikimi i kërkesave që

duhet të përmbushë produkti, zgjidhje e problemeve që lidhen me skicimin e produktit, shqyrtimi dhe vlerësimi i zgjidhjes, krahasimi, dallimi, analiza sipas kriterëve, vendimmarrja.

Aftësitë praktike: Matja, markimi, prerja, dhënia e formave, bashkimi dhe montimi, ndërtimi dhe përfundimi; organizimi i zinxhirit të veprimtarive në një sekuencë logjike.

Aftësitë komunikuese: Formulimi i ideve gjatë fazës së skicimit dhe në fazën e paraqitjes të produktit përfundimtar; përgatitja e skicave, diagrameve, modeleve dhe fotografive, si dhe paraqitja e skicave dhe grafikëve me anën e kompjuterit.

PROGRAMI I KLASËS SË PARË SYNON T'I PAJISË NXËNËSIT ME:

- *Njohuri* teorike për bazën materiale, proceset e punës dhe teknikat në realizimin e një punimi.
- *Aftësi* për vëzhgimin e elementeve në një punim apo krijim; për përshkrimin dhe interpretimin e karakteristikave të punimit të kryer; për vlerësimin në bazë të njohurive të marra për punën e tyre apo të dikujt tjetër; për të bashkëpunuar, për të punuar në grup, për të dëgjuar dhe për të respektuar mendimin e shokut, duke u aftësuar për të zënë një pozicion dhe për të përdorur një sasi më të madhe informacioni apo baze materiale.
- *Shkathësi* për përdorimin e bazës materiale.
- *Qëndrime* për të qenë të pavarur gjatë një punimi; për të respektuar mendimin e tjetrit; për të marrë përgjegjësi për punën që bëjnë.
- *Vlera* për respektimin e traditave dhe i zakoneve; realizimin e detyrave dhe të përgjegjësive.

3. PËRMBAJTJA E LËNDËS SIPAS LINJAVE

Në këtë program njohuritë zgjerohen duke u përshkallëzuar nga klasa në klasë, duke realizuar kompaktësimin e lëndës jo vetëm në drejtimin praktik, por edhe edukativ. Programi ruan deri diku përmbajtjen e mëparshme, por gjithashtu synon të shmangë mbingarkesën dhe të ulë nivelin e vështirësive në disa linja, si dhe të realizojë një organizim dhe një shpërndarje më të mirë të orëve sipas linjave.

Njohuritë teknologjike klasifikohen në katër linja kryesore:

- 1. Teknologjia e materialeve dhe proceseve.*
- 2. Strukturat, mekanizmat, forcat dhe energjia.*
- 3. Teknologjia e informacionit dhe komunikimi.*
- 4. Njeriu dhe shoqëria në teknologji.*

Çështjet më të rëndësishme që propozohen për secilën linjë janë:

1. Teknologjia e materialeve dhe proceseve

Materialet: Burimet, tipat, teknikat e përpunimit, vetitë dhe mundësitë për përpunim, zbatimet në jetën e përditshme.

Mjetet dhe instrumentet: Mjetet e dorës, instrumentet elektrike.

Technikat e përpunimit dhe të prodhimit: Proceset, parimet.

2. Strukturat, mekanizmat, forcat dhe energjia

Strukturat: Qendrueshmëria, tipat e strukturave të qendrueshme, shtypje, ngjeshja, tendosja, përkulja, shtrëngimi.

Burimet e energjisë: Dielli, era, uji.

Format e energjisë: Energjia mekanike, nxehtësia, drita, tingulli, elektriciteti.

Ruajtja e energjisë: Shfrytëzimi i energjisë, ruajtja e energjisë.

Mekanizmat: Mekanizmat për krijimin e lëvizjes drejtvizore dhe mekanizmat për krijimin e lëvizjes rrotulluese.

Makina të thjeshta: Makara, bosht rrotullues etj.

Elektriciteti: Qarqet elektrike etj.

3. Teknologjia e informacionit dhe komunikimi.

Informacioni: Mbledhja e të dhënave, teknikat e përpunimit dhe të transmetimit të të dhënave.

Matja: Teknikat e matjes, matja, markimi dhe instrumentet e kalibrimit.

Komunikimi: Komunikimi nëpërmjet ngjyrave dhe formave, teknikat e paraqitjes grafike (vizatimit) dhe përdorimi i simboleve.

4. Njeriu dhe shoqëria në teknologji.

Mjedisi fiziko-social i vendbanimit: Shtëpia, fqinjësia, qyteti/fshati.

Transporti: Mjetet e transportit, rrjeti rrugor.

Teknologjia ekologjike: Roli i teknologjisë në shoqëri; të mirat e teknologjisë për individin dhe shoqërinë; ndikimi i koncepteve dhe prirjeve ekonomike, kulturore dhe estetike në produktet teknologjike; përfshirja e individit në marrjen e vendimeve që lidhen me mjedisin dhe që ndikojnë në cilësinë e jetesës.

4. VLERËSIMI I NXËNËSVE

Vlerësimi i nxënësve u jep mësuesve informacionin e nevojshëm për t'u mbështetur në dhënien e njohurive në të ardhmen. Ai u lejon atyre të bëjnë krahasimin me arritjet e mëparshme, gjë që ndikon për kërkesa më cilësore për mësimdhënien. Ai ka për qëllim kryesor përmirësimin e cilësisë së të mësuarit dhe jo thjesht kontrollin apo diferencimin e nxënësve.

Mësuesit duhet të njohin aftësitë e grup-moshës përkatëse. Vlerësimi përqëndrohet në përpjekjet dhe energjitë që nxënësit kanë derdhur në realizimin e punës së tyre. Mësuesi u drejtohet nxënësve me disa pyetje nxitëse:

- A u kënaqët duke bërë punimin tuaj?
- Ç'ju frymëzoi që të mendoni për këtë ide?
- A jeni i kënaqur me punën tuaj?
- Më flisni rreth krijimit tuaj.

Në vlerësimin e nxënësit, mësuesi mbështetet në atë sesa i ka realizuar nxënësi objektivat e temës përkatëse në krijimin e tij. Ky vlerësim bëhet me shprehje e motivime, duke u mbështetur në punimet e secilit nxënës dhe në arritjet e tij.

Fakti që një punim është bërë nga një fëmijë, nuk do të thotë se nuk ka merita apo vlera artistike. Vlera e tij qëndron në faktin se krijuesi i punimit shqetësohet për shprehjen e mendimeve, duke përdorur aftësitë në nxjerrjen e punimit me materialet që ai përdor.

Gjithashtu, vlerësimi i nxënësve mund të bëhet edhe në formën e një diskutimi të udhëhequr nga mësuesi, ku nxënësit gjatë ekspozimit të punimeve, analizojnë punën e

njëri-tjetrit. Për këtë, nxënësi duhet të vëzhgojë, të përshkruajë, të analizojë, të interpretojë dhe të vlerësojë punën e tij dhe të shokut.

Në mbarim të mësimit organizohet vlerësimi dhe diskutimi në grup për çdo punë të kryer.

5.UDHËZIME METODOLOGJIKE PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT

Programi është konceptuar në tërësi. Në të jepet sasia orientuese e orëve dhe çështjet kryesore që do të trajtohen.

Numri i orëve për çdo kapitull është përgjithësisht orientues. Në raste të veçanta kur mësuesi e gjykon të dobishme, ai mund të ndryshojë në kufij të pranueshëm orët e caktuara për kapitullin në tërësi, duke marrë nga kapituj të tjerë.

Mësuesi duhet ta zotërojë mirë lëndën, të zgjerojë vazhdimisht horizontin e tij shkencor e kulturor, të përsosë vazhdimisht metodat e mësimdhënies, të aktivizojë pa ndërprerje mendimin krijues të nxënësve, të punojë me durim, pasion e këmbëngulje.

Gjatë zhvillimit të mësimit është e domosdoshme:

- Të respektohen me përpikmëri parimet dhe rregullat didaktike.
- Në fillim të mësimit, nxënësve duhet t'u tregohet qëllimi konkret i punës.
- Të zhvillohen tek nxënësit aftësitë logjike për të punuar, duke i nxitur të arsyetojnë gjatë punës.
- Të edukohen fëmijët me shprehite e një pune të kulturuar, për të ngulitur tek ata ndjenjën e përpikmërisë, të rregullit dhe të higjienës vetjake.
- Rëndësi ka organizimi i punës kolektive me nxënësit (bashkëpunimi).
- Për t'ua zgjeruar horizontin politeknik, rëndësi të madhe ka krahasimi i mënyrave të punimit të një objekti në klasë dhe në prodhim.
- Për rritjen e interesit të nxënësve për punë, për zgjerimin dhe thellimin e njohurive dhe të shprehive të fituara, është mirë të organizohen edhe punë jashtë klase.
- Rëndësi ka njohja e prindërve me punën që bëjnë fëmijët e tyre. Për zhvillimin normal të lëndës, shkolla duhet të ketë një minimum të caktuar pajimesh të nevojshme, për kryerjen e të gjitha kërkesave.

Kujdes duhet të tregohet edhe për paraqitjen e përshkallëzuar të detyrave praktike. Nxënësit e klasës së parë nuk kanë ende vëmendje të qëndrueshme, ata nuk janë të aftë të kryejnë një punë për një kohë të gjatë. Në mësimet e para duhet të punohen objekte që kërkojnë përpjekje minimale që brenda një ore mësimi nxënësit të kryejnë detyrën. Më vonë, vështirësia në punimin e objekteve shkallë-shkallë shtohet. Pas një kohe të mjaftueshme, punimi i objektit mund të zgjatet edhe në dy orë mësimi.

Gjatë zhvillimit të lëndës duhet të respektohen me përpikmëri parimet dhe rregullat didaktike që përdoren në mësimet e të gjitha lëndëve të tjera. Duhet të përdoren metoda dhe forma të ndryshme pune: metoda e bisedës, shoqëruar me përgatitjen analitike të objekteve konkrete, paraqitja e mjeteve për kryerjen teknike të punës me vegla dhe ushtrime të shumta për të përvetësuar mënyrat e reja të punës.

Në fillim të mësimit nxënësve duhet t'u tregohet qëllimi konkret i punës. Për këtë, mësuesi u tregon nxënësve se çfarë objekti do të punohet, përse do të shërbejë ai, çfarë aftësish e shprehish do të fitojnë ata duke punuar këtë objekt. Nxënësve u tregohet objekti i gatshëm, pastaj i zbërthyer në pjesë dhe mënyrat e punimit. Më vonë nxënësit mësohen

dalëngadalë të kuptojnë paraqitjen grafike të objektit dhe të lexojnë skica të thjeshta të objektit që punohet.

Për të zhvilluar te fëmijët aftësi logjike për të punuar, duhet të nxiten të mendojnë dhe të arsyetojnë duke organizuar edhe diskutime në grup për mënyrat e punimit të objektit, çfarë materialesh dhe veglash nevojiten për punë, në ç'sasi, pse duhet vepruar kështu edhe u shpjegon edhe për disa gabime që mund të bëjnë gjatë punës. Në rastin e demonstrimit të mbajtjes së trupit gjatë punës, mënyrat e përdorimit të mjeteve dhe të veglave të punës, është mirë të përdoren edhe mjete demonstruese në klasë. Për të siguruar nëse nxënësit i kanë kuptuar mirë veprimet e punës, është mirë të ngrihet ndonjë nxënës që të tregojë si do t'i kryejë ato. Në këtë rast, mësuesi vë në dukje veprimet e mira të nxënësit, qorton gabimet e mundshme në përdorimin e veglave dhe i udhëzon fëmijët për fillimin e punës.

Rëndësi të madhe ka zhvillimi te nxënësit i elementeve të shprehive të konstruktimit, zhvillimi i përfytyrimeve të hapësirës etj. Duhet ushtruar që ata sistematikisht të bëjnë matje të thjeshta, të verifikojnë përpjesëtimet, të studiojnë vendosjen reciproke të pjesëve të ndryshme të objektit që punohet.

Për të edukuar te fëmijët shprehitë e një pune të kulturuar, për të ngulitur tek ta ndjenjën e përpikmërisë, të rregullit e të higjienës vetjake, rëndësi ka përgatitja dhe rregulli në vendin e punës. Për çdo mjet pune dhe material, gjatë gjithë kohës së punës, caktohet vendi përkatës në tavolinë ose në bankë.

Gjatë punës së pavarur mësuesi ndihmon, duke kontrolluar me kujdes veprimtarinë e çdo nxënësi në punë, kërkon që ata të zbatojnë me përpikmëri udhëzimet e tij, të mbajnë trupin drejt gjatë punës, të përdorin drejt mjetet, të mbajnë pastër vendin e punës etj.

Rëndësi për këto mësimet ka dhe organizimi i punës me grupe. Puna me grupe mund të organizohet në punimin e objekteve të zbukurimit për festa, modelime, ndërtime të ndryshme shumëplanëshe, makete etj. Gjatë kësaj kohe realizohet ndarja e punës ndërmjet nxënësve, edhe kur ata bashkëpunojnë me njëri-tjetrin, duke kryer punët që u ngarkohen dhe duke mbajtur përgjegjësi për punën e kryer.

Një nga shqetësimet e para të mësuesit është *organizimi i klasës*. Për një orë mësimi duhet të kenë parasysh disa faktorë:

- hapësira në klasë ku do të zhvillohet veprimtaria;
- sigurimi i materialeve;
- madhësia e klasës;
- numri i fëmijëve që kërkojnë hapësirë pune.

Ka rëndësi që çdo fëmijë të ketë hapësirën e nevojshme për punë. Nëse fëmijët marrin pjesë në një krijim të madh, krijohet hapësirë e nevojshme për materialet. Materialet duhet të jenë të dukshme e të gatshme për përdorim nga fëmijët.

Për t'i stërvitur nxënësit në kryerjen dhe përvetësimin e disa veprimeve të rëndësishme në punë ose në përdorimin e metodave të punës, mësuesi mund të japë herë pas here edhe detyra shtëpie. Detyrat e shtëpisë jepen vetëm atëherë kur mësuesi është i bindur se nxënësi do t'i kryejë ato me forcat e veta.

Për të zgjeruar horizontin politeknik, rëndësi ka krahasimi i mënyrave të punimit të objekteve në klasë dhe në prodhim. Në këtë drejtim, vlerë të madhe kanë ekskursionet. Gjatë ekskursioneve, nxënësit njihen me punën e makinave dhe mekanizmave të prodhimit, si makinat që lehtësojnë punën e njeriut; marrin njohuritë e para për

mekanizmin e prodhimit, për metodat e punës së mekanizuar, rregullin në punë dhe për profesione të ndryshme etj.

Për rritjen e interesit të nxënësve për punë, për të zgjeruar dhe thelluar njohuritë dhe shprehitë e fituara, është mirë të organizohen edhe punë jashtë klase, si: në zbulimin e korridoreve të shkollës, të oborrit, të kujdesen për lulishten e shkollës, të fshatit, të zonës ku banojnë, të komunitetit etj.

Rëndësi të madhe ka dhe njohja e prindërve me punën e fëmijëve që realizojnë në klasë. Prindërit duhet të dinë për aftësitë dhe shprehitë që fitojnë fëmijët e tyre dhe së bashku me mësuesin të caktojnë llojet e punës që duhet të bëjnë fëmijët në shtëpi, si: vetëshërbimi, mirëmbatja e mjedisit familjar dhe ndihma në punët e shtëpisë. Llojet e këtyre punëve duhet të shtohen nga klasa në klasë, sipas vështirësive dhe vlerës së tyre edukative. Ndjekja e tyre në mënyrë sistematike nga mësuesi dhe prindërit, është kusht i domosdoshëm për edukimin e shprehive dhe qëndrimin e ndërgjegjshëm ndaj çdo lloji pune. Me nxënësit nuk duhet të bëjmë dallime ndërmjet punës që kryejnë vajzat dhe djemtë, kështu që në moshën e vogël do të krijohen mundësi për barazinë e gruas me burrin.

6. Lidhjet ndërlëndore me jetën dhe mjedisin

Rëndësi të madhe ka që lënda të lidhet edhe me mësimet e lëndëve të tjera. Kështu, gjatë një punimi, nxënësi mund të krijojë duke përdorur elemente të artit pamor, muzikën apo aktrimin. Gjatë zhvillimit të edukimit teknologjik, mund të zbatohen, të konkretizohen dhe të përforcohen njohuri, shprehje, aftësi të marra në lëndë të tjera, si: matematika, artet figurative, dituri natyre etj. Ndërkohë, aftësitë që nxënësit fitojnë, mund të përdoren edhe në mësimin e lëndëve të tjera.

7. Pajimi-tip që duhet të ketë klasa për zhvillimin e mësimin të edukimit teknologjik

Materialet e punës të mundshme për nxënësin:

- Gërshërë me majë të rrumbullakët, të vogla dhe të mesme
- Vizore me gjatësi 20 cm.
- Trekëndësh
- Kompas të thjeshtë
- Furça për lëndën ngjitëse
- Letër vizatimi e bardhë, që nuk grisët lehtë
- Letër me ngjyrë: e kuqe, e kaltër, e verdhë etj.
- Lapsa, lapsa të butë vizatimi
- Pastela (të paktën 8 ngjyra)
- Shenjues me ngjyra të ndryshme
- Bojëra, bojëra uji, tempera
- Ngjitës
- Argjilë, plastelinë
- Shkumësa me ngjyra
- Pineska
- Shirit mbulues
- Mjete për të punuar me argjil

- Gjilpëra për qepjen e copave, letrave etj.

Materiale për mësuësin:

- Kapëse letre
- Vizore
- Gërshërë me majë të mprehtë
- Hapëse vrimash në letër
- Makinë për lidhjen e letrës dhe kapëse
- Shirit mbulues
- Pineska
- Mjete për pastrim
- Sfungjer
- Copa të ndryshme
- Prerës letre
- Enë uji

Materiale të mbledhura me ndihmën e prindërve. Prindërit mund t'i ndihmojnë fëmijët të grumbullojnë materialet e mëposhtme në mjediset rrethuese:

- Letër të vjetër
- Kanaçe
- Lloje të ndryshme letrash (karton, letër higjienike, letër gazete)
- Copa bezesh (pambuku, leshi)
- Copa druri
- Kopsa
- Penj, spango, shirit
- Fije kashte
- Boçe pishe
- Guacka
- Gjilpëra me kokë, kapëse (rrobash)
- Piktura të riprodhuara, kartolina, fotografi revistash
- Shkopinj, dru
- Këmisha pune, përparëse
- Enë uji etj.

Nxënësit bëhen njohës dhe përdorues jo vetëm të bazës materiale, por edhe të teknikave të ndryshme e të shumëllojshme të proceseve të zbatimit të tyre. Duke u familjarizuar me to, ata do të jenë në gjendje që t'i përdorin ato për zgjedhjet e tyre artistike dhe për të komunikuar ndjenja dhe mendime.

Ka disa mënyra për krijimin e këtij mjedisi pune. Njëra është vendosja e materialeve në hapërisën e punës të çdo fëmije para fillimit të veprimtarisë. Ose vendosja e tyre në një tavolinë ku fëmijët mund t'i zgjedhin. Kjo formë jep më shumë fryt. Në mbarim të kohës së punës, nxënësit i kthejnë në vendet përkatëse materialet, si, fjala vjen, gërshërët etj. Pas pastrimit, materialet janë sërish të gatshme për përdorim.

Është gjithmonë e rëndësishme të theksohen shprehitë e mira të sigurisë. Nxënësit nxiten të zbatojnë disa rregulla sigurie, të cilat afishohen në këndin e punës së klasës.

8. SHTRIRJA E PROGRAMIT SIPAS LINJAVE

SASIA E ORËVE SIPAS LINJAVE			
Linjat			ORËT
A	<i>Njeriu dhe shoqëria në teknologji</i>	Vetëshërbimi	2
		Artizanati tradicional	8
B	<i>Teknologjia e materialeve dhe proceseve</i>	Punë me letër dhe karton	6
		Punë me argjil, plastelinë dhe lëndë të tjera	10
C	Strukturat, mekanizmat, forcat dhe energjia	Modelime dhe ndërtime	2
D	<i>Teknologjia e informacionit dhe komunikimi</i>	Komunikimi joverbal	3
		Ekskursione	2
		Dispozicion	2
		Gjithsej	35

Siç shihet edhe nga tabela, mësimet zhvillohen me nga një orë në javë. Programi është ndërtuar në mënyrë të tillë që për çdo lloj pune nxënësit të marrin njohuritë e para praktike dhe teorike për punimin e objekteve, të mjeteve mësimore dhe të lodrave të thjeshta.

Programi paraqet lloje të punës, të zërthyerë e të gërshetuara duke marrë për bazë kohën më të përshtatshme për realizimin e çdo objekti dhe llojin e punës, që duhet punuar dhe njohuritë praktike e teorike që ka marrë nxënësi në orët e mëparshme. Mësuesi mund të zgjedhë atë që ai e gjykon më të përshtatshme për nxënësin dhe që realizon të gjitha kërkesat mësimore dhe edukative.

Objektet, mjetet mësimore dhe lodrat që parashikohen në program, mund të zëvendësohen me lloje të tjera objektesh që kanë të njëjtën natyrë dhe procese të ngjashme pune, mund të bëhen ndryshime më të thella në përshtatje me kohën e punës dhe në shërbim të rritjes së cilësisë së mëimit, vetëm me miratimin e drejtorisë së shkollës.

PROGRAMI ANALITIK

35 javë x 1 orë = 35 orë

Vetëshërbimi (2 orë)

- Rëndësia e pastrimit të mjedisit ku jetohet, mësohet e punohet. Udhëzime praktike të pastrimit të klasës nga pluhuri dhe përdorimi i leckës në kohën e pastrimit. Ajrosja dhe përgatitja e klasës për mësim.
- Rregullat higjienike, përdorimi i mjeteve të thjeshta të vetëshërbimit.

Punë me letër dhe karton (6 orë)

- Përdorimi i letrës dhe i kartonit për jetën e njeriut. Njohja e disa llojeve të letrës dhe kartonit të përdorimit të gjerë: letër shkrimi, shtypi, vizatim, për punë dore, ambalazhi dhe të tjera, karton i hollë dhe i trashë. Disa veti kryesore të letrës dhe të kartonit: letra dhe kartoni paloset. Pritet, grisit, zhubrosit, grimcohet, digjet etj. (2 orë)
- *Mësime praktike:* Studimi i disa llojeve të letrës. Eksperimentet e para për vetitë e letrës dhe të kartonit në klasë (2orë)
- *Mësime praktike:* Përdorimi i gërshërës. Kujdesi gjatë procesit të prerjes me gërshërë. Mënyrat e palosjes së letrës me dorë në figura gjeometrike.(2 orë)

Punë me argjilë e plastelinë (4 orë)

- *Njohuri* elementare për argjilin dhe plastelinën. Mësohet mënyra e punimit të objekteve me forma të ndryshme: sferike, të zgjatura, cilindrike të rregullta etj. (2 orë)
- *Mësime praktike:* Modelim formash të ndryshme, si: biskota, pjata etj. dhe sipas imagjnatës së fëmijëve (2 orë)

Artizanati tradicional

Zbatim dhe thurrje 4 (orë)

- Punimi i objekteve të zbulimit për festa. Mënyrat e punimit të objekteve me ndihmën e shabllonit.
- *Mësime praktike:*Vazhdimi i punimit të objekteve të zbulimit për festa dhe zbulimi i klasës për festë

Qepje dhe qëndisje (4 orë)

- Njihen nxënësit me lloje pëlhurash, basmesh, penjsh pambuku, gjilpërash etj (2 orë)
- *Mësime praktike:* mënyra e prerjes dhe e qepjes së kopsave me 2 dhe 4 vrima (2 orë)
- **Ekskursion (1 orë)** organizohet ekskursion me raste festsh, ku nxënësit njihen me zbulimet dhe mjediset festive nëpër rrugët e qytetit.

Punë me material natyror (6 orë)

- Punohen objekte zbulimi dhe lodra me material natyror., si: boçe pishe, lende dushku, shkopinj, guaska, fije kashte e të tjera (3orë)
- *Punë e ndërthurur.* Këtu mund të shfrytëzohet së bashku letra, kartoni, argjili dhe plastelina. Punojnë modelime me tema nga jeta, nga përrallat e lexuara dhe imagjianta e fëmijëve (3 orë)

Ekskursion mësimor (1orë). Ekskursion bëhet në ndonjë punishte ku përpunohet argjili apo mjete me material natyror.

Komunikimi joverbal 3 (orë)

- Forma dhe ngjyra (1 orë)
- Simbolet (1 orë)
- Diagramet (1 orë)
- **Modelime dhe ndërtime (2 orë)**
- Përgatiten objekte dhe mjete mësimore për ekspozitën e klasës për fundvitin shkollor
Në dispozicion 2 orë